

Gedeputeerde Staten

de voorzitter van Provinciale Staten van Zeeland
 p/a Statengriffie
 Postbus 6001
 4330 LA MIDDELBURG

onderwerp	kenmerk	behandeld door	verzonden
Reactie GS initiatief voorstel Voedselbossen Groen Links	20012765 		

Middelburg, 21 april 2020

Geachte voorzitter,

In haar initiatiefvoorstel "Op weg naar rendabele voedselbossen" beschrijft Groen Links de kansen en knelpunten voor de ontwikkeling naar een manier van circulaire landbouw in Zeeland. Hoewel de door Groen Links benoemde uitdagingen en mogelijkheden tot op zekere hoogte door Gedeputeerde Staten worden onderschreven, willen wij het aannemen van het initiatiefvoorstel in zijn huidige vorm ontraden. In plaats daarvan stellen GS een alternatief voor dat recht doet aan de intenties van het voorstel van Groen Links, maar beter aansluit bij de werkzaamheden waaraan het college reeds werkt binnen het uitvoeringsprogramma Landelijk gebied en in het verlengde daarvan het programma Strategische aanpak stikstof. Dit alternatieve voorstel kan in het kader van genoemde programma's worden ingebracht voor overleg met partners uit de betrokken sectoren voor verdere uitwerking. Tijdens de voorbereiding van deze reactie is hierover op zowel bestuurlijk als ambtelijk niveau overleg geweest met de vertegenwoordiging van de Groen Links-fractie in Provinciale Staten.

Kansen / uitdagingen

De door Groen Links beschreven kansen, die ook met het alternatieve voorstel worden geadresseerd, zijn:

- een bijdrage aan het versterken van de biodiversiteit,
- het terugdringen van het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen,
- het verminderen van stikstofemissies en in het verlengde daarvan stikstofdeposities in N2000 gebieden,
- het vastleggen van CO₂, stikstof en zoet water.

Voedselbossen kunnen een bijdrage leveren aan veel van de doelen waaraan we als Provincie momenteel werken. In de praktijk komt de realisatie van voedselbossen echter nauwelijks van de grond.

Knelpunten in omschakeling naar voedselbossen

Groen Links ziet voedselbossen als een vorm van natuurinclusieve landbouw. Voor de meeste Zeeuwse boeren vormt deze manier van landbouw echter nog een te grote stap ten opzichte van hun bestaande bedrijfsvoering.

De knelpunten voor een omschakeling naar een voedselbos zijn o.a.:

- Voedselbossen vergen een lange periode van voorbereiding voordat geoogst kan worden (7-10 jaar). In de tussentijd worden wel kosten gemaakt (grond, plantmateriaal, arbeid etc.).
- De oogst is arbeidsintensief en qua producten niet vergelijkbaar met de huidige Zeeuwse akkerbouwproducten.
- Deze nieuwe producten vergen een andere organisatie van de afzet.

- Regelgeving rondom voedselbossen zal nog verder moeten uitkristalliseren om omschakeling in de toekomst soepeler te laten verlopen (o.a. EU-landbouwsubsidies en NB-wet bescherming). Realisatie van een voedselbos kan momenteel nog consequenties hebben voor de (daling van de) waarde van de grond en ook leiden tot lagere inkomensondersteuning (uit EU-middelen).
- Voedselbossen vergen grond en voor de inzet van deze grond mag een rendement worden verwacht (pacht, rentevergoeding of inkomen). In Schijndel (Noord-Brabant) vindt momenteel een proef plaats die in de komende jaren zal moeten gaan uitwijzen in hoeverre voedselbossen ook daadwerkelijk basis kunnen gaan vormen voor een rendabele bedrijfsvoering.
- Voor de benodigde periode van omschakeling wordt een behoorlijke (voor)financiering, dan wel een alternatief verdienmodel noodzakelijk geacht (bijv. verblijfsrecreatie), waarbij uiteindelijk rendement van het voedselbos nog onzeker is.

Koppeling Natuurnetwerk Zeeland (NNZ)

Groen Links vraagt te onderzoeken of voedselbossen net als in de provincie Noord-Brabant kunnen bijdragen aan de afronding van het Natuurnetwerk in Zeeland. In Noord-Brabant is het zogenaamde Groenontwikkelingsfonds opgericht waarmee dit doel bereikt dient te worden. Dit is voor Zeeland geen realistische optie.

- Zeeland heeft niet dezelfde natuurdoelen als Noord-Brabant en het aanleggen van een voedselbos levert géén bijdrage aan de te realiseren Zeeuwse natuurdoelen.
- Daarbij komt dat de restopgave van 800 hectare al niet toereikend is om de Zeeuwse natuurdoelen ook daadwerkelijk te kunnen realiseren. In Noord-Brabant is bij de herijking van de EHS er voor gekozen om de oorspronkelijke omvang van de EHS te realiseren, waarbij een deel wordt gefinancierd uit provinciale middelen. Binnen dit provinciale deel kan in Brabant nu geëxperimenteerd worden met voedselbossen.
Ter vergelijking: in Zeeland is bij de herijking 1100 hectare van de EHS geschrapt.

Alternatief voorstel

De door Groen Links benoemde uitdagingen worden wel onderschreven en zijn hieronder uitgeschreven in een alternatief voorstel dat GS verder kunnen inpassen binnen de kaders van het uitvoeringsprogramma Landelijk gebied en het programma Strategische aanpak stikstof. Dit alternatieve voorstel bestaat uit drie onderdelen.

- 1) Organiseren van een tender voor de realisatie van een of enkele voedselbos(sen) in Zeeland. Voor deelname moet worden voldaan aan een aantal voorwaarden:
  - *Minimale omvang* van voedselbos bedraagt 5 hectare, met als randvoorwaarde de inbreng van eigen grond;
  - *Locatie* van het voedselbos voldoet aan nader te bepalen criteria (nabij N2000-gebied, nabij grotere plaats en/of binnen bossenstrategie aangewezen gebied);
  - Het voorstel voor de realisatie van een voedselbos omvat een zoveel mogelijk *sluitende businesscase*, bijvoorbeeld door de koppeling met een (tijdelijk) aanvullend verdienmodel.

2) Brede inzet op ontwikkeling van Agroforestry

Agroforestry is breder dan alleen voedselbossen en heeft mogelijkheden die meer lijken aan te sluiten bij de gangbare agrarische bedrijfsvoering. De overstap voor Zeeuwse boeren naar eenvoudigere vormen van agroforestry is minder groot en wordt daardoor naar verwachting sneller gemaakt.

Er loopt momenteel een verkenning naar Zeeuwse deelname aan een landelijk onderzoeksprogramma voor agroforestry (PPS Agroforestry). Binnen dit programma wordt gestreefd naar het *ontwikkelen van in Nederland toepasbare, rendabele vormen van agroforestry systemen*. Verder worden de *kansen en belemmeringen* onderzocht en gekeken naar de *klimaat effecten* van agroforestry.

Onderzoek zal plaatsvinden bij daadwerkelijk aan te leggen agroforestry systemen bij een aantal bedrijven verspreid over Nederland, waaronder *een Zeeuws bedrijf*. Deze deelnemers en andere geïnteresseerde ondernemers zullen kennis en ervaring uitwisselen in een "Community of practice".

Voor de Zeeuwse situatie kunnen aan het onderzoek in overleg met betrokken partners een aantal verdere verkenningen worden toegevoegd (b.v. bijdrage aan stikstofaanpak, bossenstrategie, biodiversiteit).

3) Ontwikkeling van kleinschalige initiatieven (kleiner dan 5 hectare)

Binnen de voorwaarden van de daarvoor beschikbare programma's (o.a. LEADER) kunnen kleinere voedselbossen gestimuleerd worden, bijvoorbeeld door dorpsgemeenschappen. In dit kader zou Stichting Landschapsbeheer Zeeland gevraagd kunnen worden om inhoudelijke ondersteuning te bieden bij de ontwikkeling van kleinschalige voedselbossen.

Input uitvoeringsprogramma

Met dit alternatieve voorstel zoeken GS de aansluiting bij het in ontwikkeling zijnde uitvoeringsprogramma Landelijk gebied (en in verlengde daarvan het programma Strategische aanpak stikstof). Later dit jaar zullen GS de koers en hoofdlijnen van dit uitvoeringsprogramma aan Provinciale Staten voorleggen.

Voor wat betreft het programma Strategische aanpak stikstof sluit het alternatieve voorstel aan bij pijler 3 'Naar een meer robuuste natuur', in het bijzonder bij actielijn 9 waarin de aanleg van 'Buffer-/overgangszones' voorzien wordt in de nabijheid van N2000-gebieden.

Verder willen wij in de komende periode verkennen in hoeverre met de ontwikkeling van agroforestry en/of voedselbossen kan worden aangesloten op de bossenstrategie die momenteel wordt ontwikkeld.

GS zullen daarbij de onderdelen uit het alternatieve voorstel inbrengen in het overleg met de partners in het landelijk gebied en u over de uitkomsten hiervan informeren via de besluitvorming over het uitvoeringsprogramma Landelijk gebied: landbouw en natuur.

Met vriendelijke groet,

gedeputeerde staten,

Drs. J.M.M. Polman, voorzitter

A.W. Smit, secretaris

Rechtsmiddelen

Belanghebbenden kunnen schriftelijk bezwaar maken tegen dit besluit bij: Gedeputeerde Staten van Zeeland, t.a.v. de secretaris van de commissie voor bezwaarschriften, Postbus 6001, 4330 LA Middelburg.

In het bezwaarschrift neemt u ten minste op uw naam en adres, de dagtekening van het bezwaarschrift, tegen welk besluit u bezwaar maakt en waarom. Het bezwaarschrift dient te worden ondertekend.

U moet het bezwaarschrift indienen binnen zes weken na de dag waarop dit besluit is bekendgemaakt. Doorgaans is dat de dag na de datum van verzending. Overschrijding van de inzendtermijn kan ertoe leiden dat met uw bezwaren geen rekening wordt gehouden.

Als u overweegt bezwaar te maken, kunt u een informatiefolder aanvragen op telefoonnummer 0118-631000. U kunt de informatie ook downloaden via www.zeeland.nl/beleid-en-regelgeving/bezwaar-maken.

Wij wijzen u erop dat het bezwaar niet de werking van het besluit schorst. U kunt een verzoek doen tot het treffen van een voorlopige voorziening. U richt het verzoek aan de voorzieningenrechter van de rechtbank Zeeland-West-Brabant, locatie Breda, team bestuursrecht, Postbus 90006, 4800 PA Breda. Voor de behandeling van het verzoek is griffierecht verschuldigd.